

ПРЕДРАГ ПИПЕР

РЕЧ ЗАХВАЛНОСТИ

Ваша пресвештенства,
Уважени председниче Матице српске,
Поштоване госпође и господо,

Веома сам почаствован чињеницом да сам ово угледно признање, које је Матица српска доделила Српској православној цркви и проф. др Михају Радану, добио и ја. Оно је дошло у години у којој су се навршила четири десетлећа откако заједно са другим матичарима обделавам њиве српске и словенске словесности. То би могло изгледати као лепа случајност, али припадам онима који верују не у случајност него у Промисао, како у већим, тако и у мањим догађајима.

Одговорност филолога за матерњи језик утолико је већа уколико су већи државни и друштвени проблеми у његовој земљи. Историја српске и словенске филологије пребогата је примерима који потврђују ту чињеницу.

Стабилна језичка ситуација је неопходан услов за стабилност културног развоја у земљи и за укупну њену друштвену стабилност. Кад су грађани једне земље окупљени око истог књижевног језика са чврстом и разумно еластичном нормом, онда то иде на руку окупљању грађана вишенационалне државе око мање или више истог система вредности, заједничке културне традиције и заједничких циљева. На почетку трећег миленијума од Христовог рођења процеси тражења ослонаца стабилности савремене српске државе имају и свој језички лик, зависећи и од тога какво место имају у њој српски језик и српска словесност.¹

¹ В.: „О значају српске и словенске филологије у периодима посустајања националне културе”, у: Предраг Пипер, *Српски између великих и малих језика*, Београдска књига, Београд 2003, 276–279.

Сваком човеку је његов матерњи језик највећи и најзначајнији. Љубав према свом језику је једно лице љубави према свом народу, а љубав према свом народу једно је од лица љубави према свом ближњем, на чему стоји једна од две највеће заповести Господње. Али љубав према свом језику такође стоји на поштовању Језика с великим почетним словом, Језика који је човек благодатно добио да њиме може стварати своје словесне светове и захваљивати Ономе кроз Којег је све постало. То је основна служба језика, из чега су изведене све друге тзв. језичке функције па и она комуникативна, у уобичајеном, школском смислу.

Употреба језика има оправдање и смисао само онолико колико је надахнута, ма о чему говорили. Ако у говору нема бар мало одсјаја богопоштовања, а поготову ако је говор загађен рђавим мислима, речима и намерама, то је заправо скрнављење и злоупотреба језика, чега је данас трагично много, и све више, што је један од знакова опште кризе, која планетарно расте, а која није само економска, политичка, војна, медијска, еколошка итд. него је то, пре свега, морално-духовна криза.

Због тога, наравно, нећемо очајавати, нити роптати, нити се предавати, него ћемо упркос свему истрајавати у добрим мислима, намерама и делима, уздајући се да нас неће оставити Онај који своје не оставља.

Питања неговања језичке норме и културе јесту питања култивисања језика. Према исказу руског академика Димитрија Лихачова култура је оно с чиме један народ може да стане пред Бога. Дакле, оно најбоље што је тај народ створио и што је богонадахнуто. Зато и језик тражи да се око њега непрестано трудимо и да га оплемењујемо како би био што лепши, богатији и тачнији.

Једна од главних одлика цивилизације јесте, поред уређених градова, држава и уређеног правног система – уређена писменост, уређени књижевни језик, и задатак свих који се језиком служе јесте да и они њему служе, како би ред у језику био непрестано усклађиван са оправданим променама у језику, али и са начелима добра, истине и лепоте, јер само тако творачко начело у језику може одражавати замисао његовог Творца. На то нас подсећа и позната мисао апостола Павла „Бог није Бог нереди, него реда” (Кор. 1, 14, 33).

Уосталом, и Свети Сава, с којег не смемо никада да скидамо поглед, чији празник и вечерас у Матици српској свечано обележавамо, био је очигледно тиме руковођен када је пре осам векова саставио Законоправило, највећу српску књигу, коју је он сâм тако назвао, први српски зборник црквених правила и грађанских прописа, који је после стицања аутокефалности Српске цркве, добијене

такође његовом заслугом, Свети Сава дао на Жичком сабору сваком новопостављеном епископу. Ако се има у виду да *Magna carta libertatum*, настала у Енглеској четири године раније (1215), има само четири странице, односно само 63 члана, онда је Законоправило Светога Саве, са своје 72 главе, *џрви евројски књижевнойравни сјоменик ѿоџа обима, ѿе сѣрукѣуре и ѿе намене*.

Покушавао сам и покушавам са многим својим колегама да и сâм нешто учиним на пољу *уређивања и неџовања* српске књижевнојезичке норме, а ако нешто и јесам учинио, то је свакако мање од онога што сам желео. Други су оценили да то ипак завређује да буде овим признањем и похваљено, за шта искрено благодарим, надајући се да ће нараштаји који иду за нама тако бити подстакнути да ураде још више и још боље.

Хвала Матици српској, хвала Одбору за доделу повеље, хвала проф. др Вељку Брборићу на благонаклоним речима образложења и хвала свима вама што сте данас овде.*

* Реч на традиционалној Светосавској беседи приликом примања Повеље Матице српске за неговање српске језичке културе за 2017. годину, у у Свечаној сали Матице српске, 25. јануара 2019. године.